

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty a soudců Faisala Husseiniho a Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Liberecký kraj**, 1. máje 97/25, Liberec, proti rozhodnutím žalovaného ze dne 12. 6. 2023, čj. 949654/23/2607-00540-507160, čj. 950187/23/2607-00540-507160, a čj. 950411/23/2607-00540-507160, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 5. 1. 2024, čj. 59 Af 9/2023 - 42,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobce (nyní označený jako *stěžovatel*) se u krajského soudu domáhal zrušení nebo vyslovení nicotnosti rozhodnutí žalovaného. Protože stěžovatel společně se žalobou neuhradil soudní poplatek, vyzval ho krajský soud k jeho uhrazení. Stěžovatel na tuto výzvu reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Krajský soud mu proto zaslal k vyplnění formulář *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Stěžovatel jej vyplnil a zaslal zpět soudu. Krajský soud však zjistil, že stěžovatelova tvrzení nejsou úplná a neodpovídají skutečnosti. Stěžovatelovým žádostem proto nevyhověl: neustanovil stěžovateli zástupce pro řízení o žalobě ani mu nepřiznal osvobození od soudních poplatků.

[3] Proti usnesení krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost, ve které požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[4] V kasační stížnosti namítl, že krajský soud rozhodoval na základě domněnek a v odůvodnění napadeného usnesení zkreslil a vykonstruoval rozhodný skutkový i právní stav, ke kterému se stěžovatel nemohl vyjádřit. Tím porušil jeho základní práva garantovaná Ústavou. Stěžovatel je přesvědčen, že jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce byly dostatečně odůvodněny a doloženy rozhodnými údaji. Stěžovatel navrhl, aby NSS usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5] NSS nejdříve posoudil, zda jsou splněny podmínky řízení spočívající v zaplacení soudního poplatku a zastoupení advokátem. Podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Usnesení o neustanovení advokáta a osvobození od soudních poplatků, proti kterému stěžovatel podal kasační stížnost, je nepochybně takovým procesním rozhodnutím. Stěžovatel proto není v kasačním řízení povinen platit soudní poplatek.

[6] Závěr rozšířeného senátu platí i pro povinnost být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Není tedy nutné, aby byl stěžovatel nyní zastoupen advokátem. Stěžovatel ovšem o advokáta požádal, proto se NSS dále zabýval jeho žádostí o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[7] Zástupce z řad advokátů lze ustanovit, jsou-li současně splněny dvě podmínky – za prvé nedostatek prostředků odůvodňující osvobození od soudních poplatků, a za druhé nezbytnou potřebu ochrany práv účastníka řízení (§ 35 odst. 10 s. ř. s.).

[8] NSS proto zkoumal, zda v případě stěžovatele existuje nezbytná potřeba ochrany jeho práv. Po předběžném zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci taková potřeba není dána. Kasační stížnost totiž splňuje požadované základní náležitosti a z jejího obsahu je rovněž zřejmé, proč stěžovatel považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. NSS je z úřední činnosti rovněž známo, že stěžovatel je častým účastníkem řízení před správními soudy; je tudíž seznámen se svými procesními právy a povinnostmi, o čemž ostatně svědčí i jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Protože tedy není splněna jedna ze dvou nutných podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů a stěžovatelova kasační stížnost je projednatelná, neustanovil NSS stěžovateli zástupce a dále se věnoval věcnému přezkumu usnesení krajského soudu v rozsahu námitek, které stěžovatel uplatnil.

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochrana účastníka řízení

pokračování

nacházejícího se v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012 - 12).

[11] Účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, přitom nejenže musí o osvobození z tohoto důvodu sám aktivně požádat soud, ale zejména musí svá tvrzení doložit (důkazní břemeno). Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození od soudních poplatků alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění formulář, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro dostatečné zjištění finanční a sociální situace žadatele. Jak NSS ověřil ze spisu krajského soudu, stalo se tak i v případě stěžovatele. Stěžovatel však tento formulář nevyplnil úplně a v souladu se skutečností. Zejména uvedl, že nevlastní žádný hodnotný majetek vhodný ke zpeněžení, ačkoliv takový majetek (postižený v exekučním řízení) vlastní.

[12] V kasační stížnosti sice stěžovatel tvrdil, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce jsou „*řádně a včas soudu prokázané*“, toto jeho tvrzení však opět zůstalo obecné a nepodložené. Stěžovatel neuvádí žádné konkrétní okolnosti, na jejichž základě by bylo možné vyvrátit závěry krajského soudu nebo je jakkoliv zpochybnit. V takovém případě se tvrzení stěžovatele jeví nevěrohodné. Krajský soud posoudil stěžovatelovu žádost na základě dostupných relevantních informací a současně nebylo jeho povinností vyhledávat další informace za stěžovatele. Nelze se proto ztotožnit se stěžovatelem, že krajský soud rozhodoval na základě uměle vykonstruovaného skutkového a právního stavu.

[13] Napadeným usnesením nebylo stěžovateli upřeno ani právo na přístup k soudu, neboť o jeho žádosti bylo řádně rozhodnuto, byť v jeho neprospěch.

[14] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebyly naplněny ani předpoklady pro ustanovení zástupce (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). K tomu NSS navíc dodává, že v řízení před krajským soudem není zastoupení advokátem povinné.

[15] NSS proto kasační stížnost zamítl. O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. března 2024

Ondřej Mrákota
předseda senátu